

27. møde.

Onsdag den 4. december kl. 14.45.

Formanden:

De 2 første sager på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af reguleringstidspunktet for arbejdsløshedsdagpenge i 1975.

(Lovforslag nr. 74. Fremsat 13/11 74. Første behandling 20/11 74. Betænkning 29/11 74. Anden behandling 4/12 74).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 168 stemmer; 2 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger [af Gerstrøm m. fl.].

(Lovforslag nr. 37. Fremsat 18/10 74. Første behandling 20/11 74. Betænkning 3/12 74).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Heinesen (S):

Som en konsekvens af, at vi ved tredjebehandlingen stemte imod samtlige de afgiftsforhøjelser, som fulgte af storebededagsforliget, kan vi som meddelt under førstebehandlingen stemme for det foreliggende lovforslag.

Det i betænkningen stillede ændringsforslag er alene redaktionelle ændringer, og vi kan derfor fortsat støtte forslaget.

En væsentlig begrundelse for, at vi i maj stemte imod de i forslaget omhandlede afgiftsforhøjelser, var hensynet til beskæftigelsen. Af det materiale, vi har modtaget i udvalget, fremgår, at afgiftsforhøjelsen allerede har skabt nogen ledighed, og at denne vil forstærkes yderligere i den kommende tid, medmindre afgiften ophæves. Det fremgår endvidere af det modtagne materiale, at eksportmulighederne, der indtil nu har været gode, vil forværres, hvis hjemmemarkedets afsætningen svigter.

Til mindretalsudtalelsen fra retsforbundet skal jeg blot bemærke, at vi gerne vil hjælpe retsforbundet med at finde kompenserende besparelser, f. eks. inden for landbrugsområdet, hvis det kan bidrage til en afklaring af partiets stilling.

Endelig vil jeg meget stærkt beklage, at udvalgsarbejdet har trukket så længe ud, hvilket utvivlsomt har været til stor skade for de berørte brancher. Der ligger ikke heri nogen som helst kritik af udvalgets formand, tværtimod, men af andre.

Vi kan altså støtte lovforslaget her i dag ved andenbehandlingen og stemme for forslaget i morgen ved tredjebehandlingen — hvis vi får en sådan.

Glistrup (FP):

Også fremskridtspartiets holdning til hvidevareafgiften har hele tiden været konsekvent og entydig. Vi sagde allerede, da finansministeren kom med forslaget den 8. maj i år, at det var en meget dårlig idé at indføre nye afgifter. Vi har set det ned igennem alle de mange år, hvor man er kommet og har troet, at man kunne redde land og rige ved at indføre en ny afgift, så på det ene og

[Glistrup.]

så på det andet, at det har ikke hjulpet noget som helst, men tværtimod skadet.

Som hr. Heinesen allerede har nævnt det, så godtgør de oplysninger, vi har fået i udvalget, at det har været til skade for dansk økonomi at få fremsat og gennemført dette forslag om de hårde hvidevarer, og det er derfor i allerhøjeste grad på tide, at afgiften bliver ophævet, før skadevirkningerne bliver for store. Det er i allerhøjeste grad på tide, at vi får afklaret forholdene til den branche, der nu har været lammet, først af afgiftens indførelse og så af nærværende lovforslags behandling, og som skal have sin indtjening her i julehandelen, og hvor det er afgørende nu at kunne disponere. Det er også af betydning for eksporten på området, som i øjeblikket er ved at blive svækket som følge af den ulykkelige indvirkning, afgiften har haft på hjemmemarkedet.

Når vi, vel vidende at der var disse store ulemper ved lovforslaget, alligevel stemte for det den 15. maj ved tredje behandling; så var det, som det klart fremgik af vort indlæg ved den lejlighed, ikke fordi vi på nogen måde bagatelliserede ulemperne, men fordi vi fik et skriftligt løfte om, at der til gengæld vil blive gennemført indkomstskattelettelser på 10 mia kr. for 1975. Og vi sagde: så må denne begrænsede branche bære denne ulempe, for at samfundet som helhed kunne opnå den indkomstskattelettelser, der her var tale om.

Da regeringen ensidigt brød dette løfte til os og udskrev skatterne med 3 mia kr. mere, end der var lovet os ved behandlingen i maj måned, måtte regeringen selvfølgelig gøre sig klart, at så kunne man ikke både få i pose og i sæk. Man kunne ikke både udskrive disse 3 mia kr. for meget i indkomstskatter i forhold til, hvad man havde lovet, og så udskrive de 100 mill. kr. eller 140 mill. kr., som hvidevareafgiften ville indbringe. Derfor stod det regeringen aldeles klart, da den skulle gøre sit regnestykke i september måned, at der ikke var vundet 3 mia kr. ved denne udskrivning af for høj indkomstskat, men i det højeste 2,9 mia kr., for disse penge her til de hårde hvidevarer måtte selvfølgelig gå fra.

Det kan derfor ikke på nogen måde kaldes nogen vilkårlig forringelse af finanslovsforslaget, at man nu simpelt hen får stadfæ-

stet det, som har stået klart, i hvert tilfælde fra september måned, nemlig at man ikke både kan tage de 3 mia kr. for meget i indkomstskatter og de 100 mill. kr. i afgift på hårde hvidevarer. Hvis der har været nogen forvirring, så er den udelukkende kommet frem ved, at finansministeren, vidende om, hvordan forholdene var, på det finanslovsforslag, han fremsatte her i tinget i fredags, optager disse 100 mill. kr., som han på det pågældende tidspunkt vidste ikke havde nogen parlamentarisk dækning, som han vidste var gennemført i strid med de løfter, der var givet i maj måned.

Derfor er fejlen udelukkende begået ved trykningen af finanslovsforslaget. Under alle omstændigheder er fejlen jo ikke større, end at den forholdsvis let kan korrigeres i en tid, hvor regeringens oversigt over statens finanser i den grad svømmer, at man i september måned kan stille det som sit bestemte og ultimative krav, at vi mindst skal have et kasseoverskud på 1,7 mia kr. til næste år, og så en måned efter kommer med en finansplan, der siger: ja, nu er det ikke plus 1,7 mia kr., nu er der kommet minus 2,9 mia kr. Det var 4,6 mia kr., der svandt væk. Så kom man med nogle forslag i går, som koster vel en 5 mia kr., og så er der svundet 9,6 mia kr. væk. Så kommer man og taler i øvrigt om, at man opstiller disse ret, skal vi kalde det optimistiske forudsætninger, som mange af skønnene i finanslovsforslaget hviler på, og her er der tale om sølle 100 mill. kr. Det er selvfølgelig ikke nogen forringelse af finanslovsforslaget, at man lader et beløb af den størrelsesorden udgå, når det hele er i støbeskeen.

Ethvert forslag, vi behandler her i dette ting, er selvfølgelig enten en forringelse eller en forbedring af finanslovsforslaget med et eller andet mindre beløb; ellers kunne folkettingen jo ikke arbejde. Ethvert forslag medfører nogle statsudgifter eller nogle statsindtægter, og dette forslag ligger i den grad nede i småtingsafdelingen, at det absolut ikke kan være noget af det, som kan tillægges nogen større finansiel betydning, eller noget af det, der på nogen måde kan få finanslovsforslaget til at svømme. Men under alle omstændigheder er det bestemt ikke vilkårligt, det, der sker her, for det er simpelt hen konsekvensen af det, der blev sagt, da loven om hvidevareafgiften blev indført i

[Glistrup.]

sin tid. Det er bare den konsekvens, der drages.

Der blev klart og tydeligt sagt fra fremskridtspartiets side ved tredje behandling her den 15. maj: vi anser nu som tilforn dette forslag, denne afgift, for at være skadelig for vor valutabalace, for at være skadelig for vor beskæftigelse, for at være skadelig for vort samfund i det hele taget, men vi stemmer for den, fordi der til gengæld kommer 10 mia kr. skattelettelse. Så er der ikke noget som helst sted, hvor man kan sige, at nu er folketinget pludselig ikke til at arbejde med mere, for nu arbejder folketinget pludselig på en anden måde, end man havde forudset. Vi har fra fremskridtspartiets side holdt nøjagtig den samme linje her i december, som vi fulgte i maj, som vi fulgte i august, september, som vi har fulgt i oktober og november. Dette forslag og den parlamentariske stilling bag ved det har i mere end en måned været aldeles klar for regeringen. I en situation, hvor landet stander i våde, er det aldeles urimeligt, at man gør noget sådant, som man har været bekendt med hele tiden, noget sådant, som er uden nogen som helst proportion til helheden, til sådan en væsentlig sag at skulle beskæftige sig med.

Med hensyn til ændringsforslaget har vi jo også imødekommet finansministeren ved simpelt hen at lave den lovtekniske formulering efter den model, som han foretrak. Derfor håber jeg, at finansministeren til gengæld for den håndsrækning, vi har givet ham ved at udforme vort ændringsforslag, ændre i vor lovtekst, fuldstændig som det nu passede ind i finansministeriets synspunkter, når man skulle gennemføre lovteksten, også vil drage den konsekvens, at vi fra finansministeren og de partier, der står bag ham, får en tak for, at vi har vist os så ræsonnable og så imødekommende under behandlingen. Vi har jo også, til trods for at det allerede har udsat branchen for de vanskeligheder, som det har kostet branchen, strakt os meget langt, som allerede hr. Heinesen nævnte, ved at lade udvalgsbehandlingen foregå særdeles indgående, men altså med det resultat, at de oplysninger, der kom frem, har vist, at denne lov er så samfundsskadelig, så ødelæggende eller i hvert tilfælde skadelig for vor valutabalace

og for vor beskæftigelse, som vi også forventede i maj måned.

Derfor håber jeg på, at dette forslag får en let gang gennem tinget, både ved en enstemmig vedtagelse af ændringsforslaget nu her og derefter i morgen ved tredje behandling til en afklaring af branchens problemer, så at vi nu virkelig kan få fjernet denne afgift, så branchen ikke skal opleve flere fallitter på grund af denne hvidevareafgift.

Christoffersen (V):

Udvalgsarbejdet om dette forslag har været usædvanlig oplysende. De redegørelser, udvalget har modtaget for import- og eksportudviklingen for hårde hvidevarer, viser og understreger, at forslaget, der blev gennemført i maj måned, har virket præcis efter sin hensigt.

Hvis vi ser på, hvordan udviklingen har været i importen, ja, så kan vi se, at mens importen af hårde hvidevarer frem til afgiftens gennemførelse steg med ca. 20 pct., så har der siden afgiftens gennemførelse været tale om en nedgang i importen på ca. 18 pct. På årsbasis betyder dette, hvis denne tendens kan holdes, at så vil der alene på importsiden være opnået en valutamæssig gevinst for Danmark på ca. 200 mill. kr.

Hvis vi ser på eksporttallene, så ser vi, at de jo viser det overraskende og det glædelige, at producenterne af hårde hvidevarer her i landet har søgt og har formået at opnå en vis kompensation for den svigtende afsætning på det danske hjemmemarked. Mens eksporten før afgiftens gennemførelse var præget af en stigning på ca. 40 pct. på årsbasis, ja, så har den siden afgiftens gennemførelse udvist en stigning på 53 pct.; hvis også denne konsekvens holder sig, så ligger der på eksportsiden altså en gevinst på ca. 75 mill. kr.

Forslaget, der blev gennemført i maj, har altså efter vores opfattelse haft de gavnlige virkninger, som regeringen dengang tilstræbte. Den valutamæssige gevinst på årsbasis ligger altså et godt stykke på den anden side af de 200 mill. kr. — hvis tallene holder deres tendens, endda helt præcis på ca. 275 mill. kr. på årsbasis. Det svarer nøje til det, som lå i forslagene om et altomfattende valutaværn, og vi ser alene af den grund ingen grund til at fjerne denne afgift, sådan

[Christophersen.]

som vi også gav udtryk for det ved førstebehandling.

Forhandlingerne i udvalget på baggrund af de oplysninger, vi har modtaget under udvalgsarbejdet, har jo også vist, at statsfinansielt spiller afgiften en væsentlig rolle. Man må regne med, at den i det kommende finansår giver statskassen en indtægt på 190-200 mill. kr., og det er jo et væsentligt beløb, som derfor også indgår i finansplanen og i finanslovsforslaget med vægt.

De argumenter, som hr. Glistrup kom med her for et øjeblik siden, var i den grad præget af udflugter og undskyldninger for, at fremskridtspartiet nu har skabt den situation, som vi befinder os i, at jeg skal afstå fra at kommentere dem. Jeg mener, at fremskridtspartiet i stedet burde have fastholdt det ansvarlige syn på den økonomiske politik, som dog i sidste runde i maj måned kom til at præge partiets stillingtagen. Men det er naturligvis fremskridtspartiets eget ansvar.

Vi har også under udvalgsarbejdet modtaget henvendelser fra branchens organisationer, og vi er naturligvis fuld af forståelse for, at det kan være vanskeligt for en branche at blive udsat for en afgiftsforhøjelse. Det er jo ikke noget usædvanligt. Jeg er sikker på, at alle brancher og alle brancheorganisationer naturligvis helst ville undgå at skulle svare afgift af de varer, de omsætter. På den anden side var det også klart, at det, som man i branchen lagde vægt på, det var, at man fik en afklaring. Man beklagede den situation, der var opstået, den usikkerhed, som forslaget havde fremkaldt, og den beklagelse deler vi naturligvis med branchen. Derfor vil jeg endnu en gang gentage, at jeg synes, det er et meget uheldigt forslag.

Jeg har ikke nogen bemærkninger til det ændringsforslag, der stilles, ud over at vi ved den afstemning om det, som vi forudsætter der kommer, har til hensigt at stemme imod ændringsforslaget. Vi anerkender naturligvis, at heri kan ligge en teknisk forbedring, men ændringsforslaget er jo på den anden side så omfattende, at det faktisk er identisk med hele det lovforslag, der i sidste instans skal tages stilling til, så vi vil godt markere vores holdning til sagen endnu en gang ved at stemme imod ændringsfor-

slaget her ved afslutningen af andenbehandlingen.

Dagmar Andreassen (RV):

Det radikale venstre var ikke med til at indgå storebededagsforliget, men da regeringen i sin tid foreslog, at der skulle ligge en afgift på hårde hvidevarer for resten af året 1974, da var vi med til at udvirke, at det kom til at blive en fast afgift i stedet for en høj, kortvarig afgift. Der er ikke noget, der er så umuligt for erhvervslivet at arbejde med som disse kortvarige afgifter, som får al handel til at gå i stå, og vi var derfor glade for dengang, at det blev en afgift, som skulle ligge fast, så branchen vidste, hvad den havde at rette sig efter. Vi forstår de vanskeligheder, som branchen er kommet ud i ved, at man nu fra fremskridtspartiets side foreslår denne afgift ophævet.

Der er ikke for os sket noget siden i foråret, der gør det hensigtsmæssigt at flytte denne afgift over til andre former for skat. Vi vil stemme imod lovforslaget ved dets tredje behandling, og vi vil også stemme imod ændringsforslaget i dag. Mere har jeg sådan set ikke at sige om den sag. Det er os usympatisk, at en branche udsættes for denne usikkerhed, som er langt værre, end hvis afgiften havde været fast og varig.

Palle Simonsen (KF):

Jeg skal ikke gå ind i en nærmere omtale af de oplysninger, vi har fået under udvalgsarbejdet, det er flittigt debatteret og kommenteret af andre ordførere, men jeg vil godt i almindelighed sige om dette forslag, at vi betragter det som aldeles uansvarligt, hvad fremskridtspartiet her lægger ryg til.

Hr. Glistrup søger ligesom at bagatellisere, at man mister et provenu. Vi må holde os til, at vi fra finansministeren har fået oplyst, at man i finansåret 1975-76 vil miste et provenu ved denne afgifts bortfald på ca. 200 mill. kr. På den måde kan man ikke føre økonomisk politik i dette land.

Jeg synes også, der er grund til at understrege endnu en gang, at en af hr. Glistrups betingelser for at være med i afgiftsforliget i foråret jo netop var den, at denne afgift skulle være permanent og ikke som foreslået falde bort pr. 31. december 1974. Hvis hr.

[Palle Simonsen.]

Glistrup ikke så ivrigt havde forfægtet disse synspunkter på det tidspunkt, ja, så var denne afgift automatisk bortfaldet, men med den forskel, at branchen havde vidst, hvad den havde haft at rette sig efter. Når hr. Glistrup nu taler om de store problemer, som branchen er udsat for i disse dage på grund af uvisheden, ja, så er vi meget enige i, at det er beklageligt, men hvem har skabt denne uvished? Den har fremskridtspartiet med hr. Glistrup jo i virkeligheden skabt. Man indfører en afgift, som har det formål at være permanent, i maj måned. Pludselig foreslår man den ophævet. Er der noget, der skaber usikkerhed, så er det efter vor opfattelse dette. Det er vilkårligheder over for erhvervslivet, som erhvervslivet ikke kan fungere under. Men det er jo også vilkårligheder over for forbrugerne, som i god tro har købt hvidevarer i den forløbne periode siden afgiftsforligets gennemførelse i den tro, at det var en permanent afgift; de kan nu i og for sig også føle sig ramt af vilkårlighederne. Jeg må kun sige: jeg forstår godt, hvis det bliver svært efterhånden at oprettholde tilliden til, hvad der bliver lavet i dette folketing, når vi opererer med vilkårligheder som dem, hr. Glistrup her lægger ryg til.

Vi må derfor endnu en gang anbefale at stemme imod dette forslag.

Poul Boeg (CD):

Foregående ordførere, senest den konservative ordfører, har vist tilstrækkelig fyldestgørende belyst, hvordan den ret så aparte situation omkring fremskridtspartiets forslag, og hvad dermed fulgte, er opstået, og jeg kan derfor indskrænke mig til at sige, at der jo her er tale om en lov, der udspringer af storebededagsforliget, hvor centrum-demokraterne var med, og da vi naturligvis står ved, hvad vi engang har gjort, så vil centrum-demokraterne stemme imod dette lovforslag. Dette så meget desto mere som forslagsstillerne end ikke har påpeget, hvordan de ville skaffe dækning for det provenutab, som ville opstå, såfremt dette lovforslag blev vedtaget.

Det ændringsforslag, der foreligger, er af redaktionel karakter og indebærer ingen egentlige realitetsændringer, og vi vil derfor

her ved anden behandling stemme imod ændringsforslaget.

Henning Philipson (SF):

Jeg skal indlede med at sige, at vi støtter ændringsforslaget. I lighed med den socialdemokratiske ordfører, hr. Heinesen, skal jeg gøre opmærksom på, at vor holdning er en konsekvens af vor holdning til storebededagsforliget.

Vi sagde ved førstebehandlingen, at vi ville støtte dette forslag fra fremskridtspartiet i det omfang, forslaget var beskæftigelsesfremmende; jeg har den opfattelse, at det er det. Skadevirkningerne for beskæftigelsen af det forlig, som blev indgået i maj måned, og ikke mindst af denne afgift, er helt åbenbare.

Men når det er sagt, så bør det vel også tilføjes, at hr. Glistrups stilling aldeles ikke er særdeles konsekvent, tværtimod; det må vist være rigtigt at sige, at der her er tale om en konsekvens, som er særegen for hr. Glistrup. For ingen krumspring og aldrig så mange ord og aldrig så meget røgslør kan sløre den kendsgerning, som står tindrende klar, at det sorte forlig, som blev indgået i maj måned, er hr. Glistrup og hans parti parthaver i og har ansvaret for; det synes jeg befolkningen skal vide, og det kan aldrig så mange ord fra hr. Glistrup og aldrig så meget røgslør tilsløre.

Hr. Glistrups holdning i forhold til majforliget er efter min opfattelse den ynkeligst tænkelige, og man bør derfor lade ham blive stående på den plads, han selv har placeret sig på.

Arne Bjerregaard (KrF):

Hr. Glistrup siger jo selv, at vi bevæger os i småtingsafdelingen, og det skal jeg da gerne indrømme, uden at det dermed er sagt, at hr. Glistrup altid bevæger sig i småtingsafdelingen. Men jeg synes jo nok, dette forslag er udtryk for en eklatant mangel på omtanke, for dette forslag har netop bragt visse dele af vores producenter og handlende ud i en usikkerhed, der netop har bevirket, at salget på nævnte område totalt er stoppet i de sidste uger.

Argumenterne for at ophæve afgiften er jo temmelig vanskabte. Afgiften har jo netop virket efter hensigten. Den har forøget eksporten, som det allerede er sagt, med

[Arne Bjerregaard.]

mere end 50 pct., den har formindsket importen med op imod 30 pct. Er det ikke netop sådan en politik, vi har brug for? Er vor økonomiske situation i øjeblikket ikke netop sådan, at det er eksporten, vi må øge, og importen, vi må bremse, således at vi får en ligevægt med hensyn til vor handel med udlandet?

Det forekommer mig ganske absurd, at en afgift, som nu virker efter sin hensigt, skal afskaffes, fordi man føler, at man skal hævne noget, noget, som man ikke nåede at få med i et tidligere forlig.

Det undrer mig sådan set, at man kan tilslutte sig lovforslaget helt ovre i venstre side i denne sal, hvor man dog måtte forvente, at de netop ville bevare en afgift, som er med til at fremme vor eksport, i stedet for at ophæve slige ting. Men man må jo indrømme, at når de nu tager fremskridtspartiet i hænderne, så bliver de næsten mere konservative, end man kan finde det andre steder i denne sal, ovre på den venstre side, for nytænkning er der i al fald ikke i dette. Det forekommer mig i al fald, at man ikke i øjeblikket kan række videre end til at stikke hånden over til fremskridtspartiet. Man gør det ikke for at opnå noget positivt — så skulle jeg respektere det, enhver bogstavkombination i denne sal er jeg for, hvis den vil fremme noget positivt — men ud fra det negative at frembringe en parlamentarisk situation, som man ønsker. Jeg ved ikke, om det er taburetkløe, eller hvad det kan være, der foranlediger dette, men det er i alt fald ikke nogen positiv tanke, der kan ligge bagved.

Til sligt makkerskab, som her fremstår, med kommunisterne, SF, socialdemokratiet og fremskridtspartiet, kan jeg kun sige, som hr. Knud Kristensen i sin tid sagde: A sæjer walbekom'.

Knud Jespersen (DKP):

Da vi sidst behandlede denne sag, fik vi jo et overordentlig rystende indtryk af, hvor glad man var for hinanden blandt disse forligspartier, der lavede det sorte forlig. Jeg forstår nu på den sidste ordførers bemærkninger, at man er meget glad for at komme af med hr. Glistrup, og man beklager meget, at der er nogle andre, der vil stemme med hr. Glistrup i denne sag.

Jeg skal lade være med at blande mig på nuværende tidspunkt i de interne forhold blandt forligspartierne, de er vist ret så uoverskuelige og kaotiske, men bare konstatere, at der dog er et beskedent håb, når man kan se, at et enkelt parti ved eftertanke — det tog ganske vist lang tid — ved eftertænkning af sin virksomhed ændrede sin stilling. Det, der er sket, er jo ikke, at hverken socialdemokrater, SF'ere eller kommunister er gået til fremskridtspartiet, men at fremskridtspartiet nu har fortrudt, at de overhovedet har været sammen med de andre partier i denne sag. Enhver bortløben synder er naturligvis ikke lige velkommen, selv om det drejer sig om at komme af med denne regering, men da man skal tælle alle stemmer, og da der ingen pardon var for det danske folk, da man indførte alle disse afgifter ved det sorte forlig, så skal man heller ikke regne med, at der bliver pardon, nu hvor det drejer sig om at udføre regeringen.

Vi kan stemme for det stillede ændringsforslag her ved anden behandling. Det er en naturlig konsekvens af, at vi var, er og fortsat vil være modstandere af, at man opfinder sådan en række nye skatter.

Den ejendommelige bevisførelse, som hr. Christophersen fremlægger her, ville ikke engang kunne holde ved Ribe ret for et par hundrede år siden. Den ejendommelige bevisførelse, hvor man siger: vi lod afgiften gå op på hjemmemarkedet, og så gik eksporten i vejret. Ja men man kan da lave eksportfremmende foranstaltninger helt uafhængige af afgiften på hjemmemarkedet. Det er simpelt hen en usandsynlig mærkelig, bagvendt argumentation. Men noget skal man jo sige; man kan ikke sige: vi vil have dette for at holde igen på forbruget, og vi vil også have det for at kunne genere beskæftigelsen og bruge den som regulator. Vi kan altså heller ikke godtage denne form for argumentation.

Det, der er sket videre, er jo, at selve hjemmemarkedet er ramt ganske hårdt, og at byggeri- og anlægsvirksomhed, navnlig byggeri, er kommet til at ligge stille. Det rammes jo dobbelt, når sådanne mere varige forbrugsgodeinvesteringer i familierne belastes med en større afgift.

Som sagt er det udmærket, at det sorte forligs alliance kan gå i opløsning, men jeg vil gerne hæfte mig ved en ting, der blev sagt af hr. Heinesen, nemlig at det har væ-

[Knuud Jespersen.]

ret en usandsynlig langsom udvalgsbehandling. Vi er ikke medlemmer af det udvalg, vi ved ikke, hvor mange diskussioner der er foregået, men når denne langsommelige behandling har fundet sted, så kan det næppe være, fordi man har været politisk interesseret i fra regeringens side at fremme forslaget til hurtigt behandling. Jeg synes derfor, at denne afstemning, der finder sted, må være en meget alvorlig understregning af, at tredjebehandlingen må komme så hurtigt som muligt i denne sag, at man ikke bør lave flere trakasserier, at man ikke bør forsøge med forskellige manøvrer at udskyde, efterprøve eller på anden måde påvirke, sådan, at man ikke kan komme til at behandle den side af sagen. I forvejen er vi jo i den situation, at det danske folk med megen opmærksomhed kigger på folketinget og vel nok venter, at denne helhedsplan, som vi har kaldt en tvangslov, i morgen sammen med køleskabsskat og andet vil være med til at fremkalde et valg. Derfor synes jeg, at man både af hensyn til parlamentarisk retfærdighed og også for at hævde tingets arbejdsområde og autoritet — det trænges der vistnok til — bør behandle denne sag i hast.

Vi kan anbefale, at man stemmer både ved anden og tredje behandling for dette forslag, hvis formål er at afskaffe de afgifter, der blev indført, og som aldrig burde være indført.

Poul Westergaard (DR):

Det fremgår af betænkningen, at retsforbundets gruppe ved betænkningssagens afgivelse endnu ikke havde taget stilling til forslaget, idet vi endnu afventede finansministerens svar på vore spørgsmål i skatte- og afgiftsudvalget om den statsfinansielle problematik omkring en eventuel vedtagelse af dette lovforslag.

I betragtning af vores deltagelse i septemberforliget med regeringen om skattelettelser på 7 mia kr. tilvejebragt på et nærmere fastlagt grundlag synes vi, det var helt na-

turligt og selvfølgeligt, at vi i udvalget rejste dette spørgsmål om dækning for lovforslaget over for finansministeren, også for måske på det grundlag af få en drøftelse med de øvrige forligspartier om spørgsmålet. Nu foreligger finansministerens svar, og det går i al sin enkelthed ud på, at spørgsmålet om at skaffe dækning for lovforslaget ikke vedkommer finansministeren. Det er alene, siger finansministeren, et anliggende for de partier, der agter at stemme for lovforslaget.

Jeg synes, det er et mærkeligt svar fra en finansminister. Jeg går ud fra efter mit kendskab til venstres politik, at finansministeren rent faktisk i vid udstrækning beskæftiger sig med at skaffe dækning for love, som heller ikke venstre og finansministeren har stemt for. Her er altså et tilfælde, som finansministeren mener ligger uden for hans område.

Det er klart, at når regeringen lægger denne sorgløshed for dagen over for et sagligt og — det kan jeg garantere — velment spørgsmål fra et forligsparti, så må vi naturligvis føle, at der ikke kan være nogen særlig grund til at opretholde vores betænkeligheder med hensyn til problemet om at skaffe særlig dækning for dette lovforslag — et lovforslag om bortfald af afgifter, som vi i sin tid gjorde hvad vi kunne for at undgå. Vi stemte jo klart imod disse afgifter.

Hvis vi altså med finansministerens svar har fået det endelige udtryk for regeringens syn på den sag, det endelige udtryk for regeringens forhandlingsvilje omkring provenuspørgsmålet, så må det være helt naturligt, at vi ved tredje behandling stemmer i overensstemmelse med den holdning, som retsforbundet hele tiden har haft til disse afgifter.

For at forebygge misforståelser vil jeg gerne understrege, at vi naturligvis ikke dermed på nogen måde har taget stilling til endelige støttet den grundelse, som fremskridtspartiet har givet for sin kovending i denne sag, når man nu vil have ophævet de afgifter, som fremskridtspartiet selv for få

[Poul Westergaard.]

måneder siden var med til at sikre vedtagelse af.

Hvad angår det ændringsforslag, som vi her ved anden behandling skal tage stilling til, så må det vel nærmest opfattes som en redaktionel og teknisk forbedring af forslaget, som vi naturligvis kan stemme for.

Vestergaard Eriksen (FU):

Da dette forlig blev indgået i maj, var jeg en af dem, der var med i fremskridtspartiet og stemte for disse afgifter, selv om det ikke var noget, vi slutte med begejstring. Har et parti her i tinget indgået et forlig, så må det vel også stå klart, at en regering kan regne med, at dette forligsparti ikke løber fra det forlig, det er indgået på, selv om det skulle blive fornærmet et stykke tid efter. Jeg synes, det er en ejendommelig situation, fremskridtspartiet her har bragt, vel snarere sig selv end det øvrige samfund i, men det bliver jo deres hovedpine, hvis de skal ud til vælgerne i januar måned.

Det ligger klart for mit vedkommende, at jeg har på daværende tidspunkt stemt for disse afgifter her, og så vil jeg ikke kunne være med til at stemme for denne lovs opmærksomhed på nuværende tidspunkt.

Hr. Glistrup nævner, at forslaget er fremsat, fordi man ikke fik skattelettelse på 10 mia kr., men kun på 7 mia kr. Det er dér, fornærmelsen af fremskridtspartiet er sket — så meget kender jeg til det. Jeg synes, det er forkert, at fremskridtspartiet har begrundet det med det. Vi ved — det ved jeg — at der er andre årsager til, at vi ikke kom til de 10 mia kr., men kun kunne komme til de 7 mia kr., hvorefter fremskridtspartiet ikke den 20. september kunne stemme for disse skattelettelser — bortset fra nogle få stykker, herunder undertegnede. Med andre ord: jeg må klart understrege, at fremskridtspartiet ikke fuldt ud kender sit ansvar her i dette høje ting på mange områder; det er jeg en af dem der beklager, og derfor står jeg også i dag udenfor. Det vil jeg have lov til at understrege.

Jeg vil altså gå imod både ændringsforslaget og lovforslaget, og jeg vil sige til hr. Glistrup: jeg vil være så reel, at jeg stemmer imod dette lovforslag, jeg vil ikke være ureel, som hr. Glistrup forleden i radioen understregede jeg var. Jeg er og vil fortsat

være reel i politik, også når det gælder lovgivning; man skal ikke pludselig, når man er blevet fornærmet, prøve at snigløbe noget. Jeg synes, det er fuldstændig tåbeligt, men jeg vil stemme imod.

Birgit Busk (U):

Statsministeren er ifølge avisreferater og ifølge hr. Glistrups sidste udtalelser pjattet, hvis han vil gøre afgifterne på de hårde hvidevarer til et kardinalpunkt. Må jeg spørge: hvem er pjattet? Jeg står ved min del af ansvaret. Stemme nr. 85 er hjemme her, om vi ellers kan nå så højt op rent stemmemæssigt.

Jeg er træt af alt det sorte. Hvad er værst, sort eller rødt? Det drejer sig ikke om farver, men om at redde landet ud af en forfærdelig økonomisk situation, som ingen kan være tjent med.

Finansministeren (*Anders Andersen*):

Hr. Poul Westergaard har stillet det spørgsmål, om jeg kunne foreslå dækning for ophævelsen af afgiften på hvidevarer, og jeg har svaret tilbage, det er korrekt refereret, at det efter min opfattelse må tilkomme de partier, som foreslår afgiften ophævet, at foreslå andre afgifter sat ind i stedet, hvis man skal opretholde den finansielle ligevægt. Det står jeg naturligvis ved. Hvis noget andet var tilfældet, så kunne et tilfældigt flertal her i folketinget ophæve en lang række andre afgifter og derefter bede finansministeren om at komme med forslag, som kunne kompensere disse afgifter. Dette ville vistnok være en ret uhørt situation, for så kunne man bagefter kritisere finansministeren og regeringen, fordi den nu kom med afgiftsforslag på andre områder. Jeg mener, jeg har svaret helt korrekt og i overensstemmelse med, hvad der er saglig rigtigt.

Men det bortforklarer jo ikke, at hvis et flertal i folketinget ophæver denne afgift, så er der et provenutab på finansloven for 1975-76. Ikke, som hr. Glistrup gentagne gange fra denne talerstol har sagt, på 100 mill. kr. Det er netop oplyst på tryk, at det er 175-200 mill. kr., det drejer sig om i afgiftstab. Jeg synes i hvert fald, forslagsstilleren burde bruge de reelle tal i diskussionen. Man kan være uenig om mange andre ting i denne diskussion, men det er det, som

[Finansministeren.]

der er budgetteret med i den kommende finanslov.

Det har været fremført også fra hr. Glistrup's side, at dette var en dårlig idé. Alle de oplysninger og alle de tal, vi har fået frem, viser, som også mit partis ordfører gav udtryk for, at det ikke var nogen dårlig idé, at det netop har været medvirkende til at fremme den udvikling, som vi fra regeringens side ønskede at fremme, dengang vi fremsatte forslag om disse forhøjede afgifter.

Jeg synes også, der er grund til at pege på, når beskæftigelsesspørgsmål er draget ind, at det er nok lidt anstrengt at ville fortælle befolkningen, at afgiftsforhøjelserne her har haft indflydelse på beskæftigelsen. Det, der har haft indflydelse på beskæftigelsen i forbindelse med hvidevarer, er, som det også har været nævnt, nedgangen i boligbyggeriet og det deraf følgende mindre behov for disse hvidevarer. Jeg tror at kunne sige, at den 10-11 pct.s forhøjelse, som afgiften på hvidevarerne har betydet for detailprisen, ikke har influeret på befolkningens køb af disse varer. Men det har, som det rigtigt er sagt, i hvert fald i den senere tid naturligvis haft betydning, at der er usikkerhed om, hvorvidt denne afgift bevarer, eller denne afgift falder væk.

Jeg skal kun sige, at det er stadig væk regeringens opfattelse, at denne afgift bør bevares, og at vi ikke ønsker denne afgift ophevet. Derfor må vi anbefale at stemme imod det lovforslag, der foreligger.

Glistrup (FP):

Som det fremgår af forslagens motiver, er det væsentlige bag denne sags rejsning noget rent internt herinde på Christiansborg, et meget lille udsnit af Danmark, nemlig at når man indgår et politisk forlig, så skal man kunne stole på det, også når man giver kredit til forligspartneren. Fremskridtspartiet gav ganske klart kredit til forligspartneren med hensyn til modydelsen, nemlig indkomstskattelettelsen. Det er ikke bestridt fra nogen side, at indkomstskattelettelsen ikke blev det, som var lovet. Derfor er det ganske klart — det må følge af de spilleregler, der er nødvendige herinde på Christiansborg — at dette forslag må vedtages, så den ydelse, der oprindeligt blev erlagt, falder

væk. Det er i og for sig det eneste, som er af central betydning her i sagen.

Derimod har sagen slet ikke nogen udadvendt side, som står i nogen som helst fornuftig proportion til de meget, meget store og alvorlige problemer, som landet står i, og som statsministeren nu sidst var med til at udrede ved den tale, han holdt her i går. Derfor er det ganske meningsløst at tillægge denne sag en sådan betydning udadtil, som man tilsyneladende har gjort. I virkeligheden skulle de udadvendte ting ved den kunne afklares så nogenlunde let og roligt og afslappet.

Der er for det første spørgsmålet: hvilken rolle spiller det for statsfinanserne? Jeg er da udmærket opmærksom på, at finansministeren mener, det spiller en rolle i underkanten af 200 mill. kr. Nu er det jo ikke altid sådan, at finansministerens fremtidsskøn har vist sig at være rigtige. Vi mener, tallet 100 mill. kr. er rigtigere efter vort kendskab til det katastrofale fald, der har været i branchens omsætning; vi vurderer det altså til, at omsætningen i finansåret 1975-76 vil blive en sådan, at der kun kan være ca. 100 mill. kr. i dette forslag. Men uanset om der nu ligger godt 100 mill. kr. eller små 200 mill. kr. i forslaget, så bevirker det jo ikke nogen som helst ændring i det, som jeg har påpeget her.

Der er et andet forhold, som vi vistnok ganske roligt kan være fuldstændig enige om, nemlig at det er meget uheldigt for branchen og specielt på denne årstid, at man ikke har fået en afklaring; derfor gælder det om at bidrage til, at denne afklaring kommer så hurtigt, som det overhovedet kan lade sig gøre, og det vil altså sige ved tredjebehandlingen i morgen.

En tredje ting, som jeg troede vi kunne blive enige om, var den rent tekniske affattelse. Det er mig aldeles ufatteligt, at der er nogle ordførere, der er gået herop på talerstolen og har sagt, at de hellere vil have den oprindelige tekniske affattelse, som vi er kommet med, end den, som finansministeren har bidraget til. Men vi kan da kun takke for tilliden, hvis man virkelig synes, at vor formulering er bedre end finansministerens formulering. Vi kan jo tage nogenlunde afslappet på, om det, der bliver vedtaget ved tredje behandling i morgen, foreligger i den ene eller anden formulering. Ændringsfor-

[Glistrup.]

slaget var en håndsækning fra vor side, og derfor henstiller vi endnu en gang, når vi nu skal til at stemme om ændringsforslaget, at man stemmer ja til ændringsforslaget.

Endelig den sidste ting, som er det, hr. Poul Westergaard har fremdraget, med hensyn til at dække provenuet. Her er det så helt åbenbart, at finansministerens opgave er at medvirke, rent teknisk i hvert tilfælde, til, at vi får inddækket provenuerne i forhold til de beslutninger, der træffes fra folketingets side. Derfor er jeg helt enig med hr. Poul Westergaard i hans kritik af finansministeren. Fremskridtspartiet er naturligvis ikke ramt af beskyldningerne for, at vi ikke kan anvise dækning for et provenutab på 100 mill. kr. eller, om så skulle være, 200 mill. kr. Vi har anvist adskillige veje til at dække beløb, der i den grad hører til i småtingsafdelingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget om en ny affattelse af lovforslaget

vedtoges med 94 stemmer mod 79; 2 medlemmer stemte hverken for eller imod.

§§ 1-4 i det således ændrede lovforslag vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (*Grete Hækkerup*):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophevelse og begrænsning af adgangen til optagelse af studerende ved visse fag ved universiteterne [af Træff m. fl.].

(Lovforslag nr. 67. Fremsat 1/11 74).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Undervisningsministeren (*Tove Nielsen*):

Som bekendt fastlagde folketingets undervisningsudvalg enstemmigt på mødet på Marienborg den 22. august 1974 et program for behandlingen af spørgsmålet om planlægning af de videregående uddannelser.

Første næstformand (*Grete Hækkerup*):

Jeg anmoder om, at der er ro i salen.

Undervisningsministeren (*Tove Nielsen*):

I overensstemmelse hermed har jeg indhentet en udtalelse fra det centrale uddannelsesråd om de 16—19-åriges uddannelser, ligesom der i undervisningsministeriet er udarbejdet en redegørelse for de korte alternative videregående uddannelser, som kan søges af studenter og HFere, samt redegørelse for principper for strukturændringer og effektivisering inden for de længerevarende videregående uddannelser.

Såvel udtalelsen fra det centrale uddannelsesråd som redegørelserne er sendt til folketingets undervisningsudvalg. Ifølge arbejdsprogrammet ønskede udvalget ligeledes at få forelagt forslag til totalramme for tilgangen til de videregående uddannelser og til fastlæggelse af optagelseskapaciteten ved de enkelte uddannelser og i forbindelse hermed forslag til adgangs begrænsningsmetoder.

Dette materiale ventes færdigt i forbindelse med udvalgets møde på Marienborg den 9. december 1974. Jeg finder det derfor ikke hensigtsmæssigt, at fremskridtspartiets lovforslag behandles i tinget, førend dette punkt i undervisningsudvalgets arbejdsprogram er blevet behandlet.

Selv om jeg ikke finder, at der er anledning til nærmere på nuværende tidspunkt at kommentere lovforslaget, vil jeg dog fremhæve, at lovforslaget efter min opfattelse ikke er egnet som grundlag for de kommende drøftelser vedrørende de videregående uddannelser eller for udarbejdelse af retsregler.

Orla Møller:

I det store og hele kan jeg henholde mig til den redegørelse, ministeren lige har givet, men jeg ønsker at føje et par ting til af udbydende karakter.

Der er én ting, der er klart i det forslag, som fremskridtspartiet her fremsætter, og

[Orla Møller.]

det er, at der skal ske nedskæringer. Det er også klart, at nedskæringerne væsentligst skal ramme de kulturelle fag ved universiteterne. Men når det er sagt, så er det højst uklart, under hvilken form man i det hele taget vil gribe ind med en sådan begrænsning.

Hvis man kigger ned over den fagrække, der nævnes, så er det jo, havde jeg nær sagt, en sammenklumpning af fag, som faktisk ikke har noget som helst med hinanden at gøre, og som er valgt efter kriterier, det er komplet umuligt at finde ud af. I hvert fald vil jeg have lov at komme med den bemærkning, at fjerner man en lang række af de fag, man her vil stoppe adgangen til, så river man en lang række af undervisningsfagene op ved universiteterne. Alene af den grund bliver man nødt til at sige, at der er ingen mulighed for en alvorlig overvejelse af forslaget.

Når dertil kommer, at de tal, der nævnes angående studerende inden for nogle bestemte områder, jura og statsvidenskab osv., er grebet ud af den blå luft uden nogen som helst begrundelse for, at det netop skulle være disse tal, så kan man forstå, at socialdemokratiet ikke har den fjerneste sympati for forslaget i den form, hvori det er fremsat.

Brøndlund Nielsen (V):

Vi finder fra venstres side, at dette lovforslag ikke tjener noget formål. Det er sådan med de videregående uddannelsers styring, at ministeren straks efter sin tiltræden satte et arbejde i gang for at få bedre styring på de videregående uddannelser; der fremkom i foråret en omfattende redegørelse til folketinget, den såkaldte H-plan, og vi havde en langvarig og omfattende debat her i tinget om disse problemer i foråret. I sommer har vi haft et heldagsmøde i undervisningsudvalget, hvor disse ting er blevet behandlet. Senest har vi her i efteråret fået redegørelse bl. a. fra det centrale uddannelsesråd for retningslinjerne for, hvordan man får denne styring gennemført, og vi skal tage disse ting op til nærmere behandling ved et nyt heldagsmøde i undervisningsudvalget på mandag den 9. december.

Ministerens har lagt en klar linje for at få en bedre styring, og det er med et sigte, som

vi i venstre finder er det rigtige. Ministeren har arbejdet grundigt med det og i et godt samarbejde med udvalget. Vi betragter det forslag, der her er fremkommet, som ganske overflødig og forfejlet i betragtning af det solide arbejde, der gøres med disse ting, som jeg har redegjort for det.

Svend Andersen (Roskilde a.) (FP):

I en tid, hvor hundrede tusinde er arbejdsløse, og hvor adskillige små næringsdrivende må dreje nøglen om, er det en hån over for disse mennesker, at vi stadig væk tillader andre grupper af samfundet at lade sig uddanne i fag, som ikke tjener samfundet på nogen måde, men kun er til glæde for de få mennesker, som får denne uddannelse. Disse millioner af kroner, der her bliver kastet ud til ingen verdens nytte, stjæles fra de grupper, der i øjeblikket har mere end besvær nok med at klare dagen og vejen. Kan nogen fortælle mig, hvilken glæde den danske arbejder, den danske bonde, købmand osv. har af, at vi uddanner folk i katalansk, provencalsk, romansk filologi eller for den sags skyld i idéhistorie? Nogle af disse fag har kun til formål at uddanne lærere, der kan uddanne nye lærere i disse fag; det er altså ikke noget, som den brede befolkning har nogen som helst glæde af.

Danmark er et lille land og nu også et fattigere land. Det virker helt tåbeligt, at vi er forpligtet til at opretholde særlige fakulteter inden for så periferiske områder. Hvis der virkelig skulle være nogen, som har behov for at blive undervist i disse fag, må de henvende sig til større landes universiteter for at få denne undervisning.

Når det drejer sig om § 2, der går ud på et forsøg på at indføre adgangsbegrænsning i almindelighed inden for en række studier, vil jeg gerne fremhæve, at der jo er ved at opstå en væsentlig arbejdsløshed inden for akademikerstanden, ligesom mange akademikere i øjeblikket må påtage sig arbejde, der ligger langt uden for det område, de er uddannet til. Fremskridtspartiet finder, at en sådan fejlinvestering, som dette er udtryk for, er særdeles forkastelig i vores nuværende økonomiske situation.

Jeg vil gerne med disse bemærkninger på det varmeste anbefale tinget at give dette forslag en særdeles velvillig behandling.

Edele Kruchow (RV):

Det radikale venstre har tidligere givet udtryk for, at det kan blive nødvendigt at overveje en regulering af adgangen til universiteterne. Ved undervisningsudvalgets møde i august på Marienborg, som undervisningsministeren omtalte, var fremskridtspartiets repræsentanter også til stede. Alle i udvalget var enige om det nødvendige i at få det materiale frem, som undervisningsministeren omtalte, og se nøjere på det.

Det radikale venstre understregede også dengang, at vi var tilhængere af, at disse forhold måtte ses i en større sammenhæng. Man kan ikke letfærdigt hugge en hæl og klippe en tå, hvor man nu lige synes det kan se så let og enkelt ud. Det radikale venstre må derfor sige, at vi vil arbejde med problemerne omkring regulering ud fra det materiale, vi dels har fået og dels får, og hvad der i øvrigt f. eks. kan komme frem af tanker på det møde, der er planlagt til den 9. december.

Hans Toft (KF):

Det konservative folkeparti har adskillige gange påpeget nødvendigheden af en regulering og en begrænsning af adgangen til de videregående uddannelser. Det er snart et år siden, vi har rejst det spørgsmål, og sidste gang det blev rejst herfra, var i forbindelse med den debat, der var om perspektivplan nr. II. Vi har udformet vores svar på denne perspektivredegørelse og påpeget nødvendigheden af, at der sker begrænsninger i antallet af offentligt ansatte i forhold til de tal, som perspektivplan nr. II opridser. Vi har påpeget nødvendigheden af, at der opstilles prognoser for samfundets behov for den højt uddannede arbejdskraft. Og vi har påpeget som en tredje ting inden for uddannelsessektoren nødvendigheden af at lægge større vægt på de erhvervsrettede uddannelser.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at man ønsker en ny prioritering af de midler, der anvendes på de længerevarende uddannelser. Her adskiller vi os ikke fra fremskridtspartiet, og her adskiller den øvrige del af udvalget sig ikke fra fremskridtspartiet. Som det er blevet sagt fra flere ordførere her, ønsker man netop at gå ind i en prioritering, og hele udvalget ønsker, sådan har jeg forstået det, at gå ind i

en debat om samfundets behov for højt uddannet arbejdskraft.

Jeg tror, det er nødvendigt, at vi ser hele spørgsmålet om de videregående uddannelser også i det økonomiske aspekt, som perspektivplan nr. II opridser, idet alle de ønsker, man kan have om en højt uddannet arbejdskraft og om, at alle skal have adgang til at gå ind i de højere uddannelser, også må ses i forhold til de økonomiske ressourcer, som et samfund har. Også derfor ønsker vi en hurtig afklaring og en hurtig beslutning om en eller anden form for adgangsregulering; hvilken kan vi så diskutere på et senere tidspunkt.

Må jeg sige med hensyn til adgangsreguleringen, at der må også komme de andre spørgsmål ind i det, nemlig en effektivisering af uddannelsen og en ændring af strukturen i uddannelsen, som der er lagt op til en diskussion om i undervisningsudvalget.

Man kan som sagt diskutere, hvilke former for adgangs begrænsning man skal lave. Der har været flere forslag fremme, og ministeren har nævnt nogle af dem. Jeg vil blot sige her, at selvfølgelig vil der altid blive uddannelser tilbage, hvor der skal være en kontinuerlig tilgang, og dér må jeg sige, at det tiltaler mit parti en hel del mere at lave stopprøver inde i dette uddannelsesforløb, når man skal videreudanne sig og have sin højere uddannelse, end det gør at lade begrænsningen ligge på et tidligere uddannelsesforløb, som måske ikke har noget med den kommende uddannelse at gøre.

Fremskridtspartiet opridser en hel del uddannelser, som de med det samme vil standse tilgangen til. Samtidig påpeger de i § 2 i deres forslag uddannelser, hvor tilgangen ikke skal standses, men hvor der skal ske begrænsninger. Jeg ved ikke, hvilke prognoser fremskridtspartiet har anvendt — om det overhovedet kender til begrebet prognoser i denne forbindelse. At prognoserne er skiftende, fremgår i hvert fald af udtalelser, hr. Glistrup på et tidligere tidspunkt har fremsat, idet han for ca. 2 måneder siden, så vidt jeg har forstået det, mente, at der skulle ske et totalt stop for tilgangen af jurister. Nu mener man altså, at der er behov for en tilgang på 300 jurister. Samtidig er der i den mellemliggende periode yderligere sket en forøgelse af antallet af ledige jurister. Jeg kan altså ikke se sam-

[Hans Toff.]

menhængen. Jeg mener, det påpeger endnu en gang behovet for, at vi, før vi laver adgangsbegrænsning, har fuldstændigt styr på, hvilke behov samfundet kan opstille; dernæst må vi tilrettelægge adgangsbegrænsningen og stopprøverne inde i studiet fuldstændig derefter.

Som sagt: vi ønsker at nå frem til en hurtig afklaring af hele problematikken om adgangsreguleringen og adgangsbegrænsningen. Vi ønsker at nå et positivt resultat i den forbindelse. Hvis man ved opstillingen af de prognoser når frem til en adgangsbegrænsning, ja, så skulle det ikke undre mig, om nogle af de fag, som fremskridtspartiet opridses, var blandt dem, hvor der skulle være et fuldstændigt stop for tilgangen, men det kan vi vente med at gennemføre til den 1. september 1975, hvad jeg forstår at også undervisningsministeren gerne vil nå frem til.

Ingolf Knudsen (CD):

Det kan og bør ikke være en nyhed for forslagsstillerne, at vi i undervisningsudvalget allerede er langt inde i overvejelser omkring planlægningen af vore mellemuddannelser, omkring planlægningen af de videregående uddannelser. Og det kan heller ikke være nogen overraskelse, ej heller for forslagsstillerne, at vi har arbejdet i udvalget i fuld enighed, idet hele udvalget har været enig om, at dette materiale skulle analyseres, og hele udvalget har været enig om, at vi ville have materiale frem fra minister og ministerium. Vi har fået det, og vi skal i den nærmeste fremtid have adskillige møder. Vi er ligeledes enige om, at der på dette område skal ske en del.

Derfor mener jeg, at det forslag, der er til behandling i dag, er overflødigt, og jeg kan ikke se, at der er nogen grund til, at vi her i salen spilder mere tid på det.

Jakob Lange (SF):

Jeg skal heller ikke bruge megen tid på at snakke om dette her forslag, for det er jo et problem, der, som vist alle de andre ordførere også har nævnt, arbejdes meget med i folketingets undervisningsudvalg.

På den anden side synes jeg, der ligger visse ting ud over spørgsmålet om adgangsbegrænsning i dette her. Som hr. Orla Møller

også var inde på, synes jeg, der er tale om et kulturfjendtligt forslag. Hvis man læser forslaget nøje igennem og ser på bemærkningerne til lovforslaget, så opgives der to hovedårsager til, at man skal lave et stop for tilgangen af studerende til visse studier og en meget stærk begrænsning til andre studier. Det ene argument er, at man skal spare penge på grund af arbejdsløshed m. v., og det andet er, at man ikke skal uddanne folk til at være arbejdsløse. Men kendsgerningen er, at man netop har nævnt alle disse meget, meget små fag, som måske kun en gang hvert andet år optager en student. De er nævnt alle sammen. Der er også nogle, der slet ikke har nogle studenter, hvilket vil sige, at disse små fag slet ikke indgår som nogen som helst post, når det drejer sig om studenter og penge til universiteterne og andre institutioner qua studentertallet. Det er et spørgsmål, om man skal forske på dette område, om man skal forske i katalansk og eskimologi osv. Det synes jeg man skal; hvis fremskridtspartiet er af en anden opfattelse, nemlig mener, at man ikke bør forske i disse mindre områder, så synes jeg, man skulle stille forslag om det og ikke stille et forslag om adgangsbegrænsning.

En anden ting, jeg også gerne lige vil bemærke, er, at forslaget måske både fra forslagsstillerens side og fra folketingets korrekturlæseres side er noget maltrakteret. Der er ikke noget, der hedder „italiensk/romersk arkæologi“; der er noget, der hedder italisk/romersk arkæologi. Der er forskellige andre ting, men jeg kan godt se intentionen med forslaget. Medens vi er i småtingsafdelingen, så vil man åbne op for forhistorisk arkæologi med 4 studenter — det er en meget lang og kostbar uddannelse — men nordisk arkæologi, hvor man læser nøjagtig det samme, det er bare en kort uddannelse, hvilket jo må tiltale fremskridtspartiet, har man lukket totalt for.

Jeg tror, forslaget i det hele taget er et meget dårligt udgangspunkt for at debattere de alvorlige ting, som vi arbejder med, i undervisningsudvalget.

På den anden side er det, der bekymrer mest ved det, at man også vil kvæle forskningen på dette område, for det vil man gøre. Hvis man skal spare penge ved at lade være med at lukke studenter ind til de pågældende fag, så bliver man vel også nødt til

[Jakob Lange.]

at fyre lærerne, og hvad der ellers skal ske, og det synes jeg er meget, meget kedeligt.

Chr. Christensen (KrF):

Som begrundelse for forslaget har forslagsstillerne i bemærkningerne til lovforslaget anført, for det første at det af hensyn til landets økonomiske situation er nødvendigt at nedbringe det meget store offentlige forbrug, og for det andet at det i forbindelse med en voksende akademikerarbejdsløshed er ønskeligt med en ny prioritering af de midler, der anvendes på de længerevarende uddannelser.

Jeg er enig i den betragtning, at de offentlige udgifter må nedsættes, og også enig i, at dette syn kan medføre nøjere undersøgelse af, om der kan være uddannelsesområder, der enten er urelevante at opretholde, eller som på grund af den økonomiske situation i en kortere eller længere periode må udgå af uddannelsesstilbuddet.

Men når jeg har sagt dette, så vil jeg også gerne have sagt, at jeg er dybt uenig med forslagsstillerne, når de fortsætter og kommer frem i bemærkningerne med følgende konklusion:

„Vi mener således, at en række „luxusuddannelser“ må udgå.“

Kigger man i listen over de såkaldte luksusuddannelser, finder man bl. a. kristendomskundskab, religionshistorie, nordisk litteratur og mange andre efter min opfattelse særdeles relevante fag. Jeg mener, det er meget vigtigt med en prioritering af værdierne her i livet, både de økonomiske og de menneskelige.

I øvrigt er jeg af den opfattelse, at vi i uddannelsesudvalget er dybt inde i forhandlingerne og undersøgelserne af, om der er områder her, der skal kigges på, og vi vil meget gerne være med til positivt at fortsætte disse undersøgelser på den baggrund, der er lagt op til i undervisningsudvalget. Derfor anser vi egentlig dette forslag for at være urelevant for tiden.

Freddy Madsen (DKP):

Der har allerede været sagt mange ting om forslagens mangler, men jeg synes, at det måske, ud over det, der allerede er sagt, også burde understreges, at der ligger noget meget farligt i hele den tankegang, som ligger

til grund for forslaget, og også noget meget forkert. Det har været fremhævet i debatten, at det er overordentlig kulturfjendsk i hele sin udformning, og det er jeg enig i. Men når det nu fremhæves så stærkt, at det er forkert, at almindelige mennesker skal være med til at betale uddannelser af den art, så ligger der bag hele den tankegang en mangel på forståelse af, hvordan dette samfund faktisk har udviklet sig, hvordan de goder og den rigdom, som trods alt er skabt i dette samfund, blev til. Det viser manglende forståelse af, at humanistiske videnskaber er en afgørende forudsætning for, at kultursamfundet kan udvikle sig videre, ja, er det fundament, man bygger på, også når det drejer sig om at bringe den tekniske udvikling, der er grundlaget for vores levestandard, videre. Det kan antagelig være svært at belære forslagsstillerne om, at sådan er sammenhængene, men jeg vil tro, der er ganske gode forudsætninger for ude i befolkningen at skabe forståelse for den problemstilling.

Nu er der nævnt en række mindre fag, en række sjældnere forskningsobjekter, men der er jo også ganske betydelige og store områder med inde i det; jeg nævner bare her som eksempler sådan noget som germansk filologi, nordisk litteratur og kinesisk kultur. Det drejer sig her om forskning i meget betydelige kulturområder, hvor det er en forudsætning for, at et land som Danmark, der ikke har andet end sin veluddannede arbejdskraft af bygge på, at vi også studerer disse store kulturområder som en forudsætning for vores egen vækst.

Og så synes jeg, det er et stift stykke, at man kommer og siger, at netop i denne situation, hvor vi har arbejdsløshed, er det nødvendigt, at vi foretager disse indskrænkninger. Ja men hvad er konsekvensen af at foretage disse indskrænkninger? Man siger: ja men så må man have omskoling på andre områder. Hvad er det, folk skal omskoles til i denne situation? Så vidt mig bekendt er der ikke arbejde at få på en lang række områder, heller ikke hvis folk omskoles, og det, man nu vil ved at gennemføre denne adgangsbegrænsning under den form, som det her sker, er jo i virkeligheden, at man vil henvise en lang række af dem, som, i hvert fald så lang tid de ikke kan få arbejde på andre områder, kunne bruge tiden til

[Freddy Madsen.]

noget fornuftigt, til, at det må de altså heller ikke i denne situation.

Man siger, at det sker af hensyn til ressourcerne. Så er det jo mærkværdigt, at de ting, man har udvalgt, er faktisk de billigste uddannelser, idet uddannelserne, specielt inden for de humanistiske fag, er væsentlig billigere, end de f. eks. er inden for de naturvidenskabelige fag, hvor vi heller ikke — vil jeg gerne understrege, for at der ikke skal være misforståelser — ønsker adgangsbegrænsning.

En anden farlig ting i forslaget ligger deri, at en hel del mennesker siger: nej, dette her, det duer ikke, men så må vi have noget andet og noget fornuftigere, og det er gået igen i stort set alle ordførertaler, at man er meget velvilligt indstillet over for at lave en anden form for adgangsbegrænsning. Det synes jeg også er en meget farlig ting; vi har gjort os til talsmænd for, at vi ikke skulle have adgangsbegrænsning, men at man tværtimod burde hæve den på en række af de områder, hvor man har det i øjeblikket. Det standpunkt vil vi stå fast på, både når det gælder dette forslag, og når man kommer med andre og, hvad man her kalder mere fornuftige forslag til adgangsbegrænsning.

Flygaard (DR):

Af forslaget fremgår det, at man ikke vil optage nye studerende bl. a. i faget idéhistorie. Der kunne sikkert nævnes en række andre eksempler, men jeg synes blot, dette eksempel med idéhistorie er meget illustrerende for det, der er hele lovforslagets tendens.

Jeg skal med det samme sige, at retsforbundet ikke kan medvirke til at gennemføre det foreliggende forslag fra fremskridtspartiets side. Jeg tror i det hele, at en undervisning i idéhistorie, selvfølgelig under den forudsætning, at den foregår på et fagligt forsvarligt grundlag, i høj grad er med til at understrege den kulturelle baggrund, vi har her i Danmark, og noget lignende kan man vel anføre for andre landes vedkommende.

Retsforbundet er af den opfattelse, at de boglige uddannelser ikke må favoriseres på bekostning af de ikke-boglige uddannelser, og vi er tillige af den opfattelse, at de lange uddannelser heller ikke må få en fortrinsstilling i forhold til andre former for uddannelse. Talen om adgangsbegrænsning er jo absurd i den forstand, at man vel næppe vil forhindre nogen i at få en uddannelse, men der må selvfølgelig tilvejebringes forudsætninger for en naturlig balance. Vi vil også gerne medvirke til en fortsat undersøgelse af forholdene i uddannelsessektoren. Man fristes næsten til at sige, at der skal meget til, før vi får tilvejebragt et materiale, der er fuldt ud tilfredsstillende.

Forslaget, som er fremsat af fremskridtspartiet, bærer i det hele præg af at være et hastværksarbejde; hvis man f. eks. læser § 2 igennem, fristes man til at spørge, hvorfor man nu netop har sat de tal ind og ikke nogle andre tal. Men måske vil fremskridtspartiet være i stand til at redegøre for, hvorfor man netop skal have 300 i jura, 20 i statsvidenskab osv. Hvis man ikke er i stand til det, har man dermed selv bedømt sit eget forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Träff) (FP):

Jeg vil først sige tak for de positive bemærkninger, der var, det var jo ikke så mange. Jeg havde nu heller ikke ventet det, må jeg sige. Vi har to intentioner mere end dem, der var gjort rede for i begrundelserne for lovforslaget, og den første vil jeg komme ind på — hr. Freddy Madsen tangerede dem også. I den situation, man har i dag, hvor man har mange arbejdsløse, risikerer vi at få vore universiteter fyldt op, alle fag fyldt op, således at vi, når trykket på arbejdsmarkedet letter, ikke kan få disse folk tilbage i produktionen. I denne situation vil vi faktisk udbygge vores universiteter og læreanstalter som varmestuer, og det finder vi er uheldigt, især når det ikke er en samfundsrelevant uddannelse, de studerende tager.

Hvad angår den anden intention, vi har,

[Træff.]

vil jeg sige følgende: jeg er selv medlem af undervisningsudvalget og ved godt, hvad der foregår dér, så det behøver de forskellige ordførere ikke at belære mig om. Det går meget langsomt, og det er rigtigt, at vi skal have et møde på næste mandag, og vi kunne tænke os, at dette her skulle virke som en speeder eller en slags booster for en flertalsløsning af adgangsbegrænsningsproblematikken — det tror jeg også det vil.

Tallene heri bygger for manges vedkommende på et skøn, det er et skøn på grundlag af prognoser, det er skøn, der er taget i forbindelse med PPII og de forskellige andre papirer, vi har fået i udvalget. Det er da rigtigt, at man kan lægge en vurdering til grund for, om det skal være 200 eller det skal være 250 eller 150, det er vi også altid villige til at snakke med om, og vi er også villige til at diskutere, om man skulle have flere eller færre fag i denne ramme. Det er et skøn, fordi mange af disse fag ligger meget tæt, og det er meget svært at lave en relevant deling ved at sige, at dette her er overhovedet ikke samfundsrelevant, og dette her er samfundsrelevant; der er en blød overgang derimellem, det må man være klar over, og det tror jeg også de fleste er klar over.

Vi vil gerne gøre det så godt for alle som muligt, og vi vil gerne påpege også ved dette forslag, at vi mener, der i vort samfund er en meget stor skjult arbejdsreserve i højere uddannelser, som ikke kan finde en fornuftig anvendelse, og vi vil gerne henlede undervisningsministerens opmærksomhed på, om man kunne få nogle data også for disse ting. Det vil have stor betydning, når vi både ved dette forslag og ved andre forslag skal tage stilling til, hvilke størrelser adgangskvotienterne skal have de forskellige steder.

Så vil jeg sige til hr. Flygaard, der mente, at det var hastværksarbejde: ja, sådan et lovforslag er hastværksarbejde; vi har heller ikke den helt store erfaring i at lave det, det vil vi også vedgå, men fordi situationen er så hårdt presset, som den er, på arbejdsmarkedet, må vi forsøge på at komme så hurtigt ind, som vi kan.

Undervisningsministeren (Tove Nielsen):

Nu sagde hr. Træff jo selv, at han var

medlem af undervisningsudvalget og derfor udmærket godt vidste, hvad der foregik dér. Man kunne ellers nok fristes til at tro, at det modsatte var tilfældet. Der er jo virkelig kommet meget materiale til undervisningsudvalget, som udvalget har ønsket, og som det naturligvis skal sætte sig ind i. Derfor kan jeg ikke godtage, når hr. Træff nu siger, at arbejdet går for langsomt i undervisningsudvalget. Det er særdeles vigtige ting, der skal gennemarbejdes, og vi har det altså sådan, når vi arbejder inde i folketinget, at vi gerne vil vide, hvad konsekvenserne er, når vi skal træffe beslutninger.

Vi er altså ikke vant til at træffe beslutninger ved bare at nævne en række fag uden på nogen som helst måde at se på konsekvenserne. Dette lovforslag tager overhovedet ikke hensyn til, hvad der ligger på det store område, som undervisningsudvalget gør et stort og dygtigt arbejde med, og som vi alle har været enige om der skal tid til; det er ikke noget, man gør i en håndevending ved et lovforslag som det, vi har til behandling i dag, og det kan bestemte ikke tjene som nogen speeder.

Men når nu arbejdsløshedssituationen bliver bragt ind i det, må jeg sige, at vi alle kan være enige om, at en arbejdsløshedssituation er en uheldig situation, som vi alle skal gøre hvad vi kan for at komme ud af. Men at bruge det som argument for alle mulige lovforslag, der ikke har noget som helst med virkeligheden at gøre, det er at gå for vidt.

Hans Toft (KF):

Jeg undrer mig stadig væk over, at fremskridtspartiet kan komme med et forslag, hvori de beder folketinget om at foretage en nøjere planlægning af, hvor stort samfundsbehovet er for de enkelte uddannelser, når man ser, at fremskridtspartiets leder i Magisterbladet den 5. september 1974 nr. 17 siger, at til fag, hvor nyindskrivning af studenter straks bør ophøre, hører jura, og samtidig siger, at nu skal der uddannes 300 nye jurister. På 2 måneder kan man altså finde frem til en ændret prognose på 300, hvor arbejdsløshedstallene er voksende. Endvidere fag, hvor undervisningen bør ophøre pr. 30. juni 1975, og hvori der kun undervises ved ét universitet: statsviden-

[Hans Toff.]

skab og statskundskab; nu skal de dog have en kvota på 20 hvert sted.

Viser det dog ikke, at også fremskridtspartiet har behov for at få foretaget flere undersøgelser, før man drager sine slutninger? Det mener vi i hvert fald. Også vi er positive over for adgangsbegrænsning, men vi vil have et forsvarligt grundlag at lave dem på, og det har fremskridtspartiet med disse tal bevist at de overhovedet ikke har.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold), Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om registrerede arkitekter.

(Lovforslag nr. 93. Fremsat 4/12 74).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Henning Jensen (S):

Forslaget til lov om registrering af arkitekter har i og for sig 3 hovedpunkter.

For det første kan man sige, at det kan betyde mulighed for øget dansk byggeeksport, og det anser vi naturligvis for noget meget væsentligt. Det kan også betyde, at der bliver etableret bedre konkurrencemuligheder samt et bedre beskæftigelsesgrundlag for danske arkitekter i udlandet; også det anser vi for at være særdeles væsentligt.

For det andet kan man påpege, at dette forslag er EF-relevant, idet det er et led i forhandlingerne om den såkaldte frie etableringsret.

Det tredje punkt, som måske ikke fremgår så tydeligt af lovforslaget, men faktisk ligger indirekte i det, er dette, at der igennem dette forslag kan ske en almindelig højnelse af arkitektfaget og dermed standarden inden for faget.

Jeg vil gerne understrege, at det fremgår ikke af forslaget, at der deri ligger en begrænsning af en arkitekts udøvelse, for så vidt angår arkitektens muligheder her i landet. Men jeg tror nok, alle kan være interesseret i, at der også på dette område sker en højnelse af uddannelsen.

Jeg kan på mit partis vegne give tilslutning til forslaget. Der kan måske være enkelte ting i det, som bør gøres til genstand for en drøftelse, men det kan vi jo se på i udvalget.

Glensgård (FP):

Fremskridtspartiet ser normalt på disse registreringer med en vis skepsis, og vi ser deri en fare for en monopolisering.

Dette lovforslag giver dog mulighed for, at danske arkitekter og danske arkitektfirmaer kan indgå på lige fod med andre arkitektfirmaer i EF-landene, men lovforslaget kunne måske udvides — jeg vil gerne understrege, at det er en tanke, men en konstruktiv tanke — således, at vi indfører en eller anden form for autorisationsordning. Denne autorisationsordning skulle ikke kun være et monopol, men også indeholde en garantiordning, som kunne styres f. eks. igennem en forsikring eller et fond, hvad man vil, en garantiordning, som gik ud på, at arkitektfirmaerne skulle stå til ansvar for det arbejde, de udførte. Det ville medføre en del besparelser med henblik på de kommunale byggemyndigheder, besparelser, som skønsmæssigt anslået ville dreje sig om ca. 70-80 pct.

Jeg vil gerne påpege, at den garantiordning, der kunne være tale om, ikke skal være af en så vattet holdning som de erstatningssager, vi i dag fører over for arkitektfirmaer, der ikke overholder deres egentlige arbejdsform; jeg tænker her på de forskellige projekter, vi har haft, også inden for staten, hvor vi ser, at arkitekt- og ingeniørfirmaerne ikke har lavet et stykke reelt arbejde.

Jeg tror ikke, at tanken kan indkobles på dette lovforslag, men såfremt ministeren forstår intentionerne, vil jeg gerne høre, om ministeren kan indoktrineres til at fremsætte et sådant lovforslag. Fremskridtspartiet vil indgå i et sagligt udvalgsarbejde vedrørende lov om registrerede arkitekter.